

ing van de ge-
meerden huize
n term „anhy-
aan den term
aling van „an-
il niet. Tevens
gereformeerde
hypostase van
beide naturen;
rscheiden van
rloofd achtten,
noemen.

ing, te waar-
n. En dat niet
ormen tot de
id.

an herinnerd,
welken grond
tot voorwerp
dat deze theo-
stie raakt, hoe
vil ik er thans

loor de disser-
kant te Rotter-
ovius, Leiden,
erzicht van de
n Amesius en
of Christus als

emakshalve Dr
rd (366). Maar
t bedenkingen.
aan te roepen
omdat Hij
vaarachtig
beden. Christus
laar verkregen,
laar heeft hij
nstig de eerste
ar toekomende
ldus Maccovius

Voor ons doel
s, wanneer een
l mengen gaat.
deze „censor“
an het reeds
emde leerboek
theoloog keerde
vius; men ziet,
toe ging onder
geschieden.

Walaëus — de
t anderen theo-
Die onbekende
t, die weliswaar
niet uit Maccovius
zullen — waar
n voor dit arti-
den ongenoem-

pers weergave);
d als Middelaar
ook als mensch
en naar Zijne
nze Middelaar”

laarschap raakt
er ik nu van
dat op één der
chter de waarde
treft. Dit laatste
t maar mensch
ne menscheid,
ar. Het is der-
len Persoon en
en wel op de

n één hen allen
h uit. Hij vindt
arheid”: to. dat
ne menscheid
de Persoon des
t Zijne mensch-
ddelaars is niet
dat... — maar

de balans op te
ersoon van den
naturen. Maar
de eer, die den
n te betrekken.
postase van den
stutueerd” (reeds
t, dat men den
nlijke spreek-
t/5). En dezelfde
t die disputatie,
us handelde,
en waarin er op
s Middelaar

(etiam qua Mediator) een naam kreeg boven allen naam, opdat in den naam van Jezus zich alle knie zou buigen, Phil. 2:10 (Synopsis, ed. Bavinck, 375); waarom dan ook, volgens de Synopsis, de Christelijke kerk over heel het wereldronde ook Zijn naam uitdrukkelijk aanroep, Hand. 9:14, 1 Cor. 12, Rom. 15, 2 Cor. 12, Gal. 12 enz., 2 Joh. 12, Openb. 12, enz. In het voorbijgaan zij er aan herinnerd, dat Prof. Greijdanus (Korte Verk. op Philipp., 50) den tekst uit Philipp. 2:10 opvat als vorderende „het metterdaad huldigen van Hem, naar hetgeen God Hem heeft doen zijn”; het gaat over „de volkomenste erkenning en hoogste huldiging”. Men lette op de woorden: „naar hetgeen God Hem heeft doen zijn”, en zette die in verband met de daarna volgende: „hoogste huldiging”. Prof. Greijdanus lei in zijn dissertatie allen nadruk op het geschapen zijn van Christus' menselijke natuur. Gelijk hij ook in de uitlegging van vs. 11 (bl. 51) opmerkt: „De Heere Christus komt hier voor als Middelaar, en daarom als dienstknecht Gods, en als dus in ambt en positie een doel hebbende voor Zich, n.l. de verheerlijking Gods”. En bij het „geven van een naam boven allen naam” (aan Christus) teekent Prof. Greijdanus aan, dat Christus „een zoodanig innerlijk wezenlijk bestaan, en eene zoo hooge, de gansche wereld beheerschende positie” van God ontvangen heeft, „dat alle schepselen Hem onderworpen zijn”. „Geven” verklaart Prof. Greijdanus als: „in gunst geven”.

Men ziet het: de meeningen waren zeer verdeeld; en wie zou willen zoeken naar nauwere bepaaldheid van terminologie, mag toch niet in dit op zichzelf loffelijk streven het odium van ketterij leggen op wie zegt, dat het „ik” van Christus één en ongedeeld is. Want het komt alweer op de vraag aan: wat verstaat men onder „ik”? Om nog eens naar A, B en C terug te gaan: A vraagt, waarom B poneert, dat wat den geheelen Persoon toekomt, niet tot één der naturen mag beperkt worden? B doet dat immers zelf, want hij ontleent immers de aanbidding van Christus als Middelaar aan de hoogere natuur der Godheid? Kuyper, 380/1).

Dr Kuyper toont verder aan, dat beide polemiserende broeders zich op bekende theologen beriepen: tout come chez nous. Amesius droeg citaten aan uit Calvin, Beza, Ursinus, Zanchius, Junius, Perkins, Polanus, Pareus, Bucerus, Martyr, Rollocus, Danaeus. En Maccovius wees naar Beza, Danaeus, Piscator, Martyr, Zanchius, Alting, Cameron, Keckermann. Men lette op de in beide reeksen voorkomende gelijke namen (384). Het vuur van den strijd is overgeslagen naar andere universiteiten: Walaëus (onze B, één der vaders der Synopsis) koos partij tegen Maccovius, vóór Amesius. Rivetus — ook één der vaders der Synopsis — koos weer voor Maccovius. De auteurs van hetzelfde Leerboek zijn tegen elkaar verdeeld, maar hebben — de bewijzen zijn in het boek zelf te grijpen — elkaar niet de samenwerking opgezegd. Voetius koos weer voor Maccovius. En zoo voort.

Voor ons ligt in die tolerantie over en weer — ondanks scherpe probleemstelling — de hoofdzak: ze is een weldadig voorbeeld: Walaëus — en als één der vaders der Synopsis heeft hij recht op waardeering — betoogt, dat door de persoonlijke vereeniging der beide naturen in Christus Christus voorwerp van aanbidding worden mag. Hij „is ertegen, in Christus te onderscheiden tusschen den Goddelijken Persoon en de mensche-lijke natuur” (Kuyper, 384). „Hij maakt dit duidelijk door een voorbeeld van een Koning, die tegelijkertijd een Baron is. Zulk een behandelt men met de eere eens Konings en niet met die van een Baron. En zoo ook komt den eenen Persoon van Christus (waarachtig God en mensch) en Goddelijke en mensche-lijke eere toe, maar men heeft hem de hoogste eere van Zijn Persoon te geven” (Kuyper, 384). Opmerking verdient echter, dat Walaëus dit antwoord inleidt met een voorzichtig „salvo aliorum iudicio”.

Dat wil zeggen: anderen laat ik in hun waarde, als zij er anders over denken.

Ware dit „salvo aliorum iudicio” ook onder ons meer vernomen, in deze nog steeds niet in één formule opgeloste kwesties, we hadden minder moeite gehad over de uitspraak, die Prof. Hepp (ik meen van den heer Janse), aanhaalt:

„Als de Heere „ik” zeide, dan bedoelde Hij Zichzelf geheel, zooals Hij daar stond, God en mensch, in eenigheid des Persoons. Zóó is Hij ook aangebeden. Zóó is Hij gekruisigd. Zóó is Hij opgestaan en opgevaren ten hemel” (III, 53). Prof. Hepp constateert, dat de heer Janse hiermee „het zwijgen meent te kunnen opleggen aan hen, die verder de Schrift willen onderzoeken op de vraag, of het „ik” van Christus goddelijk dan wel ook mensche-lijk was”.

Maar ik weet daar zoo niet van, dat de heer Janse het zwijgen wil opleggen aan wie de Schrift verder willen onderzoeken; het lijkt me ook niet waarschijnlijk bij „biblicisten”, dat zij dit zouden willen.

Vermoedelijk heeft de heer Janse niet willen scheiden, wat vele vaders één hebben genoemd. En als hij voor dat gevoelen steun vinden kan tot bij de auteurs der ook door Prof. Hepp terecht geprezen Synopsis toe, dan zal men hem daarin toch wel kunnen dragen, niet?

Zoo niet, dan is het leger der deformateurs een groote heerschare geworden; en ook onder „de vaders” van „De Banier” zal men ze alsdan te tellen hebben.

K. S.

„Creatio” en „Creatura”.

In het jongste nummer van het „Geref. Theol. Tijdschrift” komt een recensie voor, geschreven door Dr A. D. R. Polman, waarin deze een geschrift van Dr H. Steen beoordeelt. Zonder ons verder in te laten met

de beoordeeling van diens boek in kwestie, willen we toch, waar de zaak ons van algemeen belang lijkt, aan één punt in deze recensie even onze aandacht geven.

Dr Polman stemt toe, dat „er naar de Schrift maar één kerk ook in het zichtbare wezen mag”.

Hij wil evenwel daaruit niet geconcludeerd hebben, „dat er nu ook maar één kerk kan zijn”. Deze „conclusie”, „mist” voor Dr Polman „het stringente karakter”. Want, zoo zegt hij dan — en pas hier begint ons persoonlijk de recensie te interesseren — „hier wordt vergeten, dat de kerk, naar het woord van Dr W. J. Aalders, tegelijk creatio en creatura is. Was zij” — zoo vervolgt Dr Polman — „was zij enkel het werk Gods, dan zou zulk een gevolgtrekking gewettigd wezen. Maar juist de inschakeling van des menschen werk met al het zondige en verkeerde, waarvan twintig eeuwen getuigenis afleggen, doet ons huiveren voor een conclusie, die de Gereformeerde kerk... tegenover de andere groote kerken als de eenig ware durft stellen”.

Nu zal ieder, die mijn thetische uitspraken in dezen gelezen heeft, bekend zijn met het feit, dat ik deze conclusie allermint voor mijn rekening heb genomen; ik heb ze herhaaldelijk en uitdrukkelijk bestreden; Dr Polman bedoelt immers blijkens zijn tusschenzin¹⁾ hier de Gereformeerde „kerk” te vergelijken met groote kerken in het buitenland. Mijn bezwaar gaat dus niet tegen het feit, dat Dr Polman bestrijdt, wat ik ook bestreed.

Toch acht ik het niet ongewenscht, even bij Dr Polmans verwijzing naar het gevoelen van den Groningschen hoogleeraar Aalders stil te staan. Want als Dr Aalders' opmerking juist is, en als ze wel met de pluriformiteitskwestie te maken heeft, en aan de debatten daarover leiding geven mag, dan kunnen anderen weer hun conclusies er uit trekken; en waar me dit eenigszins gevaarlijk lijkt, wil ik er iets van zeggen.

„Creatio” en „creatura”, — wat beteekenen die woorden?

„Creatio” beteekent, als men scherp vertaalt: schepping. De DAAD van schepping. Wel wordt meer dan eens in het onnauwkeurig spraakgebruik, waarvan de taal zich onophoudelijk bedient, „creatio” of „schepping” gebruikt ter aanduiding van „het geschapene”, van Gods geschapen werk (creatuur dus); maar juist wanneer men het woord „creatio” wil afgrenzen tegen het woord „creatuur” (en dat willen de heeren Aalders en Polman hier blijkbaar), juist dan krijgt het woord „creatio” niet de ruimere, telwat slordige beteekenis van „het geschapene”, of „de geschapen creatuur”, doch die van de „daad der schepping”, de „scheppende daad” van God.

„Creatura” beteekent dan: iets geschapens, een creatuur.

Wat bedoelt nu Prof. Aalders als hij de kerk zoowel „creatio” als ook „creatura” noemt?

We zullen wel niet mistasten, als we hier denken aan hetgeen hij schrijft in zijn „Om de Kerk”, bl. 206/7. Daar lezen we:

„Wij vergeten niet, dat de kerk meer is dan een instituut, zij het al een heilsinstituut, dat zij is een gemeenschap van menschen, niet iets onpersoonlijks, maar iets persoonlijks, zij het al iets boven-persoonlijks.

Er is in het wezen der kerk zekere spanning, zooals in alles, wat schepping is van God. Het is, als creatio, daad van God, het is, als creatura, zaak van menschen. Deze spanning geldt van elke schepping, maar bepaaldelijk van wat wij de schepping in hoogere potentie zouden kunnen noemen, de vernieuwde en geheiligde schepping: de kerk.

Wij kunnen haar dus van twee kanten, in twee opzichten zien: als stichting van God en als vereeniging van menschen, als heilsinstituut en als geestelijk organisme van hoogere orde. Men moet deze dubbelzijdigheid aanvaarden, als men hare praemisse, d.i. de schepping, aanvaardt.”

Tot zoover Prof. Aalders.

Nu heb ik tegen deze voorstelling ernstige bezwaren. De distinctie tusschen „creatio” en „creatura” is op deze manier niet houdbaar. Ik kan dit des te gemakkelijker uitspreken, omdat ik geloof, dat het ook Prof. Aalders zelf niet gelukt is, deze onderscheiding vol te houden. Een oogenblik later toch (bl. 207) verklaart hij het bestaan der kerk „bij de gratie Gods” in dien zin, dat zij „een vergadering is”, die „als Zijn stichting” moet worden erkend. Maar een „stichting” is hier blijkens het verhand bedoeld als „iets, dat gesticht is en nog steeds verder gesticht wordt”. Het is niet de DAAD der stichting, doch het resultaat van die daad, voorzover het in het verleden reeds te zien gekomen is, en — waar de stichtende en vergaderende werkzaamheid Gods nog steeds verder gaat — tevens voorzover dit resultaat elk oogenblik weer verandert, in het toevoegen van nieuwe leden aan de kerk, en het afsnijden van doode takken.

Dat het woord „schepping” door Prof. Aalders hier niet in die scherp begrensde beteekenis gehandhaafd wordt, die het eigenlijk moet hebben als het opzettelijk wordt onderscheiden van „creatuur”, blijkt nog op andere plaatsen. De verschijning van Christus heet

1) De tusschenzin luidt (na de woorden: „een conclusie, die de Gereformeerde kerk”): „en dit niet tegenover de Nederl. Herv. de Chr. Geref. kerk, de Oud Geref. gemeenten e.d., daar de verscheurdeheid in ons vaderland tusschen kerken met dezelfde belijdenis niets met pluriformiteit te maken heeft”.

(Zie vervolg op blz. 350.)

De koetsier des konings.

In mijn boekenkast stond een vergeten boekje. Het behelsde drie preeken... die nooit zijn uitgesproken! Op zoek naar een formaatje voor treinklektuur, kwam het mij in handen. De laatste preek verhuisde van mijn binnenzak naar mijn binnenste! Zij bevatte een geschiedenis die ik wil navertellen.

Een rijk man liet in het buitenland een span prachtige paarden koopen. Zooals zij reden met fier opgeheven koppen en gespannen lijf waren er geen paarden in het gansche land! Stonden zij stil, dan trappelden hun pooten en trilden hun flanken, alsof zij wilden zeggen: Laat ons toch niet STAAN! Maar — na enkele jaren — welk een ommekeer! Suf lieten zij de koppen hangen, zij sukkelden voort, nu een rukje, dan een tukje!

Waar moest deze groote verandering aan toegeschreven worden? Niet aan het tuig, dat glom en blonk, dat schelde en rinkelde, dat het een aard had! Niet aan het voer, zij aten „gezeefde haver”, om zoo te spreken! Niet aan den stal, zij woonden beter dan menig menschenpaar!

Waarom lag het dan wel?

De vecarts was er bij geweest en de paardenkenners, maar niets baatte!

Tot de eigenaar op de gedachte kwam om den koetsier des Konings eens om raad te vragen. En zie — toen de koetsier des Konings op den bok zat, toen staken de paarden de koppen op! Toen brieschten zij van moed, toen sloegen zij de vonken uit het plaveisel! Toen staken zij alle paardjes de loef af!

Vanwaar dit groote verschil? Het waren dezelfde paarden, hetzelfde tuig, voer en stal waren onveranderd. Maar HET WAS EEN ANDERE KOETSIER! Toen de eigenaar ze reed, liepen zij zooals de paarden het rijden opvatten. Toen de koetsier des Konings ze reed, liepen ze zooals de koetsier des Konings het rijden verstond! En zooals ze toen reden, met fier opgeheven koppen en gespannen lijf, waren er geen paardjes in het gansche land!

De prediker maakte bij deze geschiedenis de volgende toepassing: Er zijn talenten, gaven en krachten genoeg. Maar DE KOETSIER ONTBREEKT!

Wij zijn geruimen tijd gereden zooals de paarden het rijden opvatten. Eenmaal was het anders, toen het God behaagde Zelf koetsier te zijn. De apostelen waren gewone menschen zooals wij: maar zij werden goed gereden! De eerste christenen o, zooals dat span paarden loopen kon! Zij liepen in één draf door... zeventig jaar, zonder uit het tuig te komen... zij hielden niet eerder stand dan... bij de eeuwigheid!

Trek deze toepassing nog wat verder door. De mannen der Scheiding waren eenvoudige menschen, soms niet vrij van bekrompenheid, soms niet gekuischt in den vorm — maar zij werden goed gereden! De kleine groep, die zich in de vorige eeuw opmaakte voor de Vrije Kerk, de Vrije School en de Vrije Hoogeschool in een Vrije Maatschappij — zij stonden niet in het stamboek, zij hadden hoeven van oud-roest en tuig van geknoopte touwtjes — maar zij werden goed gereden! De kleine schare, waarmee de Lindebooms en de Tazelaars het werk der Gereformeerde Evangelisatie aanvingen, och, wat hadden zij? Een Zondagsschooltje in een bakkerij, een handzetterij met clichés uit de dagen van Noach, een outillage die nergens op leek... maar zij werden goed gereden!

Toen en nú! Nu is het tuig goed, en goed is het voer en de stal is model! Maar wij loopen maar al te veel zooals de paarden het rijden verstaan. De paarden schijnen soms zelfs geen koetsier meer noodig te hebben, zij loopen als chevaux-automatiques! Maar laat ons toch goed begrijpen, het komt er bij een paard nu juist niet zoozeer op aan of het een lint in zijn manen of een krul in zijn staart heeft! Je moet tegenwoordig haast vragen: Looft hij ook? Als wij loopen zooals de paarden het rijden opvatten, blijven wij voort-sukkelend op het paadje van tekort en op de lange problemade! Wij rekken ons heerenpaarden-bestaan van haveruurtje tot haveruurtje! Maar laat het onze bede zijn: Gij, koetsier des Konings, geef ons een tikje met uw zweep! Neem Gij de teugels weer als in de dagen van ouds! Haal ons van stal, Heere! Want — als het God behaagt koetsier te zijn, dan gaat het mogelijk met krakende velgen, piepende assen en met een gebroken krat — maar WIJ RIJDEN!

O God, mijn ziel verlangt voor U ten strijd te spoeden!

Maar, gaat die zucht te ver, o tem mijn ongeduld. Het klemmen van Uw toom zal mij de hoop doen voeden.

Dat G'in den dag des strijds mijn Ruiters wezen zult.

N. B.